

SOBOTNA PRILOGA

Foto: Joco Znidaršič

Pod štirikrako zvezdo?

Z

odločitvi o vključitvi v zvezo Nato se naenkrat hudo mudi. Vsaj tako meni Janez Janša in parlament naj bi o tem odločal po hitrem postopku. Čeprav gre ta hip le za članstvo v Severnoatlantskem svetu za sodelovanje (NACC), ki ne prinaša nobenih posebnih dolžnosti, ugodnosti pa sploh ne – razen tega, da bomo lahko od blizu spremljali dogajanja v natovskih krogih – bo to hkrati otvoritev razprave, ali je naš dolgoročni cilj tudi polnopravno članstvo v Natu.

Spomladi 1991 smo Slovenci množično podpisovali deklaracijo za mir, v kateri smo se zavzeli za demilitarizacijo Slovenije. Po junjski vojni mirovnosti ni bilo več v modi in koncept oborožene nevtralnosti, ki je bil pri srcu predvsem socialistom, sprejelo pa ga je tudi predsedstvo v svojih izhodiščih za zasnovo nacionalne varnosti, je v sedanjem predlogu resolucije o nacionalni varnosti zamenjala formulacija, da je Slovenija tudi na obrambnem področju pripravljena prevzeti vse pravice in odgovornosti, ki bi izhajale iz njenih morebitnih vključevanj v mednarodne oziroma evropske povezave in da si kot pomemben cilj postavlja vključitev v Nato. Vlada je, brez zunanje-politične strategije in strategije nacionalne varnosti, že nekaj časa operativno delovala v tej smeri. Že pred letom dni je, denimo, takratni zunanji minister Rupel s svojim nemškim kolegom Kinklom govoril o tem, da Slovenija želi postati opazovanka v NACC. O konkretni obliki varnostno-političnega sodelovanja z Zahodno Evropo sta prvič izrecno spregovorila Drnovšek in Janša po marčevskem srečanju z Manfredom Wörnerjem v Bruslju, takrat je obrambni minister menil, da bi bilo za

Slovenijo najbolje, če bi, tako kot Finska, postala opazovanka v NACC.

Ker je bilo zdaj vprašanje sodelovanja z Natom postavljeno na dnevni red parlamenta tako naglo (in težko bi našli dovolj tehten razlog, čemu se s tako pomembno in zahtevno odločitvijo, o kateri bi bilo zaželeno doseči nacionalni konsenz, tako zelo mudi), nekateri Janši pripisujejo nečedne namene, parlamentarni razpravi pa grozi huda spolitiziranost. Najprej zato, ker se je s sprejemanjem jasnih zunanje-političnih strateških opredelitev predolgo odlašalo, češ da v spreminjajočih se razmerah še ni mogoče sprejeti dokončnih odločitev in zato tako na političnem prizorišču kot v civilni družbi prevladuje črno-bela podoba o Natu: medtem ko je za nekatere angel varuh naše suverenosti, se ga drugi bojijo kot njenega omejevalca ali spodbujevalca militarizacije družbe. Drugi vzrok – in ta hip bolj pomemben – morebitnih »pikantnih« razprav bo seveda vloga Janše na slovenskem političnem prizorišču. Zato se utegnejo na tej točki politiki razdeliti na »jastrebe« in »globe« predvsem glede na to, v kakšnih odnosih so sicer z obrambnim ministrom. Čeprav ne smemo pozabiti, da ni samo on tisti, ki bi »sforiral« Nato, ampak je tudi vlada (ne pa nujno tudi posamične vladne stranke) dosegla soglasje, da je za našo državo iskanje poti v to zvezo najboljša rešitev za povečanje stopnje nacionalne varnosti.

Janševi oziroma vladni argumenti in prid vključevanju Slovenije v Nato kot najboljši, če ne kar edini učinkoviti obliki kolektivne varnosti so v bistvu trije: prvič, Slovenija, ki je zaradi bližine vojne še vedno zelo ogro-

žena – razmere na Hrvaškem se nevarno zaostrujejo – si lahko večjo stopnjo varnosti zagotovi le z vključevanjem v kolektivne sisteme varnosti; drugič, ker se na neučinkovito kolektivno varnost v okviru OZN in KVSE ne gre zanašati, Nato pa je edina delujoča kolektivna varnostna organizacija na svetu z vojaško integrirano strukturo, in tretjič, odločitev Slovenije za vključevanje v Evropsko skupnost avtomatsko pomeni tudi sprejemanje določenih obveznosti in dolžnosti na obrambnem področju. Obstaja še četrty argument, s katerim pa se vsi strokovnjaki ne strinjajo, namreč, da bi vključevanje Slovenije v Nato pomenilo zmanjšanje stroškov za obrambo.

Ta dejstva kažejo, da ni dvoma, da je približevanje Natu v prid slovenskim nacionalnim interesom. Kar pa ne pomeni, da lahko to vprašanje rešimo »po hitrem postopku«... Ostaja namreč še kar nekaj neznank, manjka pa tudi vključitev te odločitve tako v kontekst zunanje-politične kot razvojne strategije Slovenije. Upamo si celo trditi, da poslanci ne morejo sprejeti odgovornosti za tako pomembno odločitev brez poprejšnje proučitve primerjalne analize varnostnih stroškov in analize varnostnih posledic za Slovenijo. Za izdelavo ustreznih zunanje-politične in nacionalno-varnostne strategije pa bi morali temeljito »polipati« razpoložene med članicami Nata, dogajanje v Natu, se poglabiti v njegove razvojne težnje in možne scenarije nadaljnjega razvoja odnosov med našo državo in to institucijo. Ali pa bi si vsaj morali pomagati s spoznanji in izkušnjami drugih držav, na primer Avstrije, ki se je odpovedala konceptu nevtralnosti in se pripravila za vstop v Evropsko skupnost.

Če bo parlament dal zeleno luč za vključevanje v Nato, s tem namreč še vedno ne bo

našel rešitev za nekatere pomembne dileme. Denimo: vključevanje v Zahodnoevropsko unijo (WEU). Medtem ko nekateri prihajajo, da bi morali čimprej zaprositi za status opazovanke v skupščini WEU, drugi zamahujejo z roko, češ da gre za »vojaškega črva«. Nadalje: regionalno varnostno povezovanje. Obrambno ministrstvo je že sklenilo sporazume o sodelovanju z avstrijskim, madžarskim in češkim obrambnim ministrom, kar je začetek povezovanja na tem področju. V tem kontekstu je za nas predvsem zanimiva višegrajska skupina, saj bo imela pri vključevanju v Evropo (tudi na obrambnem področju) prednost, mi pa bi za Zahodno Evropo nemara postali bolj zanimivi, če bi nas obravnavali v paketu. Ker obravnavanje v kontekstu bivše Jugoslavije ne smemo dovoliti, nam ostaneta na voljo v bistvu le dve referenčni skupini: (doslej) nevtralne države Švica, Finska, Avstrija ali »prva liga novih demokracij« Češka, Poljska, Madžarska.

In navsezadnje: v kakšen Nato se bomo, hipotetično vzeto, včlanili v začetku prihodnjega tisočletja? Stiri leta po padcu berlinskega zidu Severnoatlantska zveza še vedno išče nov smisel obstoja. Očimo je, da bo transatlantska vez med Severno Ameriko in Evropo ostala njena bistvena sestavina (ob morebitno bolj poudarjeni vlogi stare celine), ni pa še jasno, kakšno bo povezovanje z WEU, na kakšen način bo utrdila novo partnerstvo z nekdanjimi članicami Varšavske zveze, kako bo definirala svoj odnos do Rusije. Severnoatlantski svet za sodelovanje – v katerem so tudi vse naslednice ZSSR, pa celo Albanija – je predvsem poskus pomiritve ambicij številnih novih kandidatov za članstvo in je nekakšno »psihološko zagotovilo«, da je Nato zainteresiran

tudi za te države. O morebitnem širjenju članstva naj bi odločali že na januarjem srečanju; eden izmed možnih scenarijev je posnemanje politike Evropske skupnosti, torej možnost postopnega približevanja (z institucijo pridruženega članstva) ob izpolnjevanju določenih pogojev (na primer demokratska ureditev, odpuščanje vsem oze-meljskim zahtevam, spoštovanje človekovih pravic in zaščita manjšin in, nedvomno, pripravljenost na sodelovanje v vseh dejavnostih Nata, vstevši vzdrževanje miru in kolektivno obrambo).

Nove demokracije želijo (in potrebujejo) od Nata izrecna varnostna zagotovila. Višegrajsko trojko so sicer iz Bruslja pomirili, češ da v težavah lahko računajo na njih. Poleg tega je Nato načeloma že opustil oze-meljsko omejenost na države članice. Toda takšna zagotovila so precej megljena, vsekakor ne tako obvezujoča, da bi na tej podlagi države lahko gradile svoje koncepte nacionalne varnosti. Mi smo še na slabšem, saj ni jasno niti to, ali so v tej megleni obljubi mislili tudi na nas. Vsekakor se ne smemo slepiti, da Nato sodelovanje z nami kaj posebno zanima oziroma da sploh ima kakšne načrte v zvezi z nami. Po koncu hladne vojne naših nekaj več kot dvajset tisoč kvadratnih kilometrov ozemlja očitno le nima kakšne posebno velike geostrateške vrednosti. Zato morda vse energije ne gre usmerjati le navzven, proti štirikraki zvezdi v Bruslju (ali kateremu drugemu najbolj zanesljivemu sistemu kolektivne varnosti), ampak se spleča tudi prizadevati za sinergijo različnih domačih komponent nacionalne varnosti, kjer imata poleg vojske odlično vlogo vsaj še cvetoče gospodarstvo in agilna diplomacija.

Romana Dobnikar-Seruga

DUŠAN KEBER

Nauki iz dosjeja mojega očeta ali kroženje časa

Dosje mojega očeta ni tiste vrste, da bi vzbujal pozornost, saj ni dosje zaupnika, temveč nasprotnika prejšnjega režima.

Dosje mojega očeta je nezanimiv še iz enega razloga: ni bil ne bledarist ne informbirojevec, razen predvojnimi primorskih emigrantov ni nikoli pripadal nobeni stranki.

svoje zgodbe dokazoval to trditve: eden od zasliševalcev se je kasneje znašel na Golem otoku, nekateri, ki so ga vzeli v bran, so bili ob drugih primerih zadrti »udbaši«.

Pri tistih dejanjih, kjer totalitarna oblast potrebuje prikričanje svojega ljudstva, se drugorazredni državljani praviloma ne obnašajo nič drugače kot njihovi privilegirani sodržavljeni.

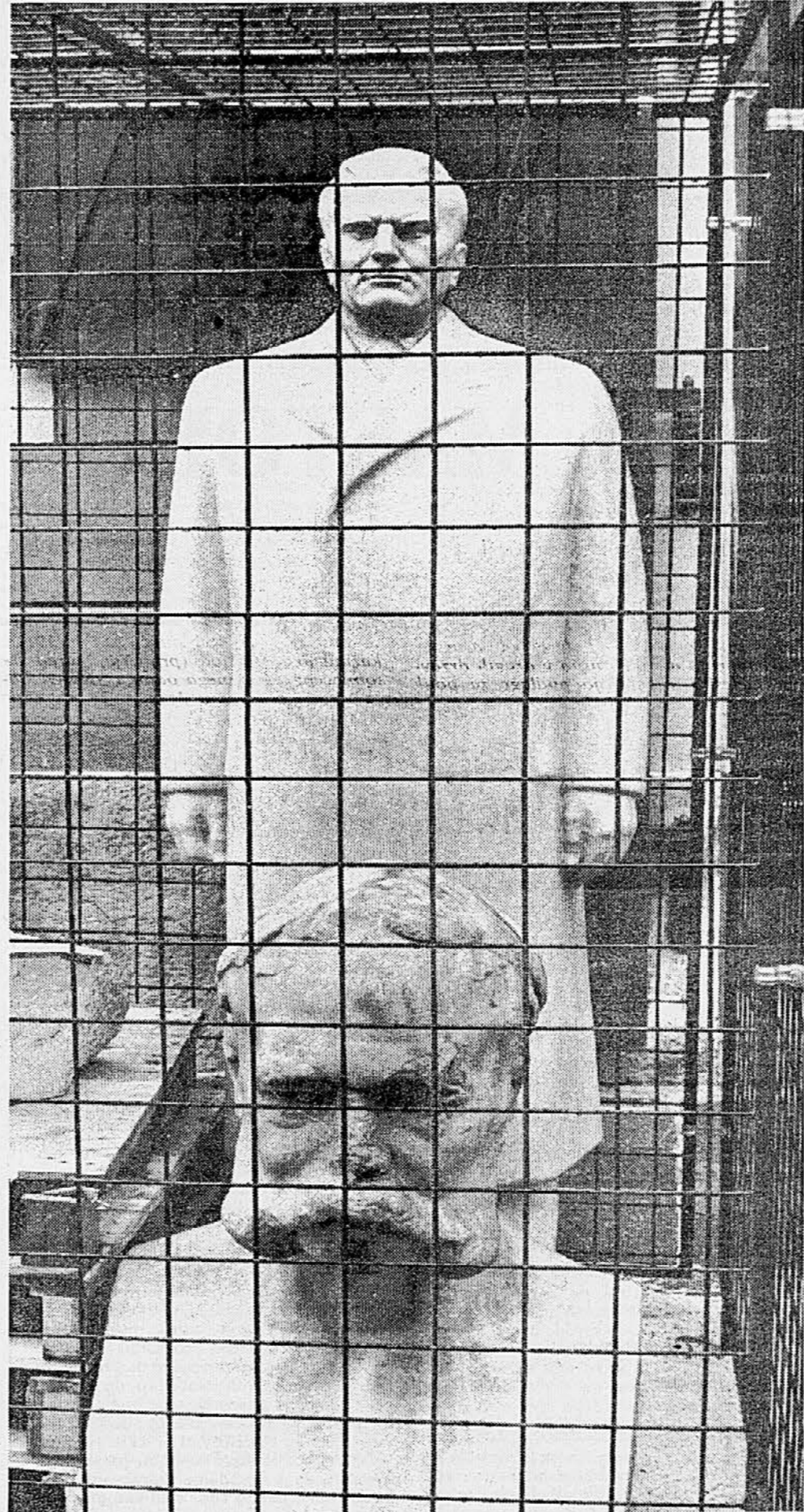
stah različnih shodov, čemu ne bi novih bogov odkrivali mnogo bolj prevečani in nenačelni mafijci? Zato se je današnja mafija, pa tudi če bi v resnici imela še vedno moč...

je pismen, glavno, da je naš. Negativna selekcija iz preteklosti se nadaljuje, le predznak je drugačen.

Edina od točk, kjer se je moj oče vedno znova pustil presenetiti, je bila dejstvo, da prejšnji režim ni upošteval sposobnosti posameznika in jih zato tudi ni mogel izkoristiti.

Določanje krivcev je za nekatere današnje samozvane maščevalce na moč enostavna stvar. Eden od prepoznanih znakov je članstvo v edini stranki iz totalitarnega obdobja.

Moj oče ni verjel v končno pravičnost poslednje sodbe, marveč v relativno pravičnost časa, ki za nazaj presoja dogodke in ljudi in je hkrati ponovno lahko krivičen do sodobnikov.

njalcev, če bi njihova uspešnost pomenila razcvet države. V slabi konja iz Živalske farme ni nikoli izvedel, da so o njegovem delu v pisarni ob popoldnevih in koncih tedna njegovi ovdlaški sodelavci poročali kot o morbitum samljivi dejavnosti.

Zamenjava totalitarnega z demokratičnim režimom je obnovila vprašanje, kako izbirati ljudi, ki bodo poslej vodili državo. Ni dvoma, da morajo biti na ključne politične položaje ljudje izvoljeni.

Dvomilitonska država zaradi preprostih bioloških danosti ne narodi več kot majhen odstotek zares sposobnih posameznikov. Morda sploh ne dovolj za čisto vsako mesto, ki ga potrebuje samostojna država.

Kopičijo se znamenja moralnega razkroja. Nekateri nekdanji oporečniki, današnji oblastniki, se obdajajo z debelim slojem prizvoških povzpetnikov, nastijo se javno povlečevati, spletkarijo in gojijo klientelce.

Večino opisanega dogajanja sta sprožili dve usodni zmoti nove politične elite: da je mogoče kaznovati brez dokazov krivde in da je mogoče nagraditi brez dokazov zaslug.

Moj oče je živel še šest let po prenehanju lokalnega nadzora, vendar se ga je že kmalu po tistem ločila bolezen Kunderovega očeta: izgubljal je besede.

PORTRET TEDNA

Peter Jambreč

Nekaterim ljudem ni nikoli mogoče ukrasti njihove zasebnosti. In dr. Peter Jambreč še kako sodi mednje. V svojem življenju ni dovolil, da bi mu poklicne ambicije vzele tistih nekaj drobnih radosti.

del slovenskega notranjega prava, zahteva, da morajo imeti kandidati za člana sodišča visok moralni ugled in kvalifikacije za opravljanje visokih sodniških funkcij ali pa morajo biti splošno priznani pravni strokovnjaki.

Vsi trije kandidati, ki jih je predlagala Slovenija, se lahko pohvalijo s temi človeškimi in profesionalnimi vrlinami. Profesorica

ljubljanske pravne fakultete dr. Alenka Šelih, ki je dobila 31 parlamentarnih glasov, je priznana strokovnjakinja za področje kazenskega prava, še posebej prejetan pa je njen posluš za varstvo človekovih pravic in pravno zaščito vseh nemočnih in predvsem mladine.

Mag. Mitja Deisinger, ki je dobil pet glasov, je že vrsto let sodnik slovenskega vrhovnega sodišča. Tudi njegova iskanja so namenjena predvsem področju kazenskega prava.

Za triinpedesetletnega dr. Petra Jambreča je minuli torek v Strasbourgu glasovalo 43 parlamentarcev, tako da je že v prvem krogu dobil tri glasove več od potrebnih 40, kolikor je bila v tistem trenutku absolutna parlamentarna večina.

Ime rednega profesorja sociologije na katedri za teorijo države in prava ljubljanske pravne fakultete je namreč znano v evropskih in ameriških družboslovnih krogih. Da je človek, ki želi veliko vedeti in znati, da se zna izražati in hitro spraviti na papir vse tisto, kar se mu zdi pomembno, dokazuje v svetovnih akademskih in znanstvenih situacijah že skoraj četrta stoletja.

Začelo se je z magistrskim študijem na čika-

ski univerzi. Ker je sodil v generacijo iščočih mladih ljudi, ki niso sveto verjeli v politično prepričevanje, da je samopravni socializem vrhunec svetovne demokracije, so se mu odprla vrata v svet. V začetku sedemdesetih let pač takratni režim ni več pošiljal drugače mislečih univerzitetnih učiteljev na Goli otok ali v arest, temveč se jih je znebil na ta način, da so lahko študirali v tujini.

Dr. Peter Jambreč se je po obok obljubljanske univerze vrnil z doktorskim naslovom. Kmalu za tem pa spet odšel, tokrat kot docent v Lusako na zambijsko univerzo. Razpet med ljubljano in različnimi univerzami po svetu je bil tudi v minulih petnajstih letih. V ta čas sodi tudi kritika, ki mu jo je izrekla njegova zekajevaška organizacija zaradi spora z nestorjem slovenske sociologije pokojnikom dr. Jožetom Goričarjem, ki ga je Jambreč brezobzirno obsodil, da je izdal plagiat. Hkrati pa je veliko pisal. Opus objavljenih naslovov, ki je priložen k njegovemu življenjepisju, je razmeroma obsežen.

V zadnjih nekaj letih je na tem seznamu veliko del, ki so neposredno povezana z nastajanjem nove slovenske države. Kot novorojčenec mu prijatelji, zbrani predvsem v Slovenski demokratični zvezi, zaupali zagotovo nove slovenske ustave. Zakaj so izbrali prav dr. Petra Jambreča? Gotovo je bilo odločilno njegovo poznavanje teoretičnih izhodišč. Ne gre pa zanemariti nuj njegovih človeških lastnosti, ki so ustrezale izpeljavi

tega revolucionarnega projekta. Dr. Peter Jambreč ima na zunaj lahko več izrazov.

Med študijem ljubljanske pravne fakultete je na primer dolgo krožila pripoved bruce, ki ni obiskoval Jambrečevih predavanj. Ko je v indeksu potreboval njegov podpis, je vstal sredi noči in začel dan s prijateljem pomenkom na avtobusu. Prav zanimiv je bil pogovor s tipom, s katerim sta se takoj tikala in našla mnogo skupnih točk, je razlagal bodoči pravnik, ki mu je bilo šele v predavalnici jasno, da sta imela z govornim avtobusnim znamenjem skupno pot.

Kot zna biti dr. Peter Jambreč prijeten, ljubiv in sproščen sogovornik, tako je njegova nava, kadar želi doseči želeno, zmorna združiti tudi neprilazne lastnosti nekaterih njegovih takratnih pomembnih strankarskih soprotnikov. Od brezobzirnosti do znanjenega prilagajanja svetovnega nazora, zvitosti ali slonovstva v trgovini s porcelanom pri občevarjanju z nekaterimi ljudmi. Zaradi tega se ne moremo čuditi, da ima veliko prijateljev in tudi veliko nasprotnikov. Toda tudi mu priznavajo, da je v odločilnih trenutkih za slovensko osamosvojitve znal v pravem trenutku potegniti prave, morda tudi odločilne poteze. Njegova je zamisel o plebiscitu, ki jo je pod svojo okrilje sprejel Demos, za njim pa ogromna večina slovenskih državljanov in ne le Slovencev. Pod njegovo taktirko je nastajala slovenska ustava, s katero se lahko postavimo pred svetom, saj tretjino

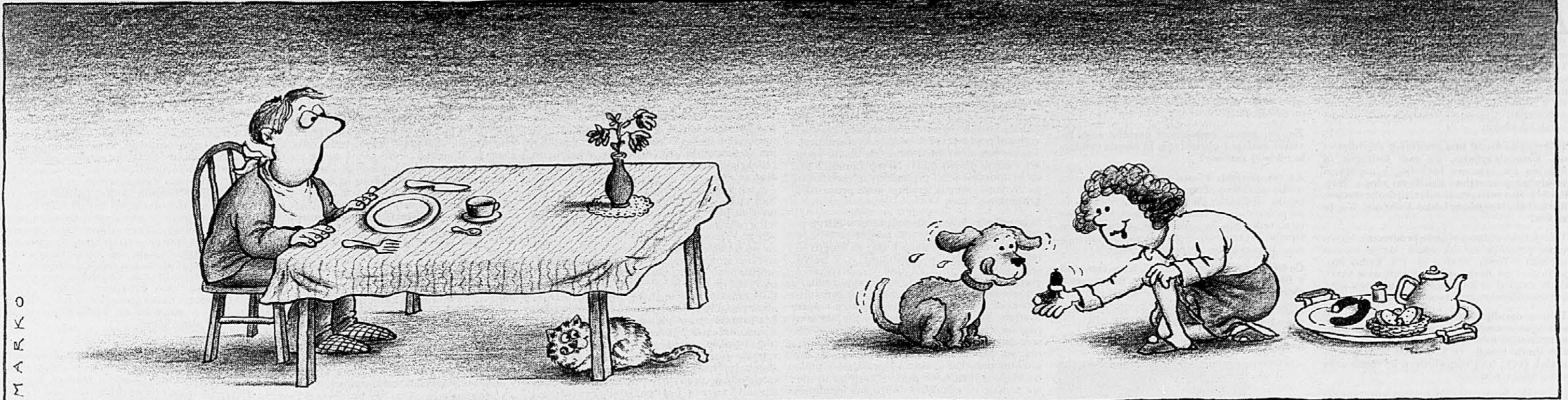
členov namenja človekovim pravicam in temeljnimi svobostinam.

Zelo vidni so njegovi posegi tudi na slovenskem ustavnem sodišču. Za sodnika je bil izvoljen kmalu po prvih večstrankarskih volitvah, njegov predsednik pa je od aprila 1991. Čeprav sivih las, ki jih ustavi sodnik s svojimi odločbami povzročajo strankarsko pregretim poslancem in vladi, zaradi načina odločanja ustavnih sodnikov objektivno ni mogoče pripisati predsedniku tega sodišča, je nekaj Jambrečeve samozavesti in prodornosti čutili tudi v izdelkih tega sodišča. Predvsem pa je njegova zasluga, da se o visini potrebnih sredstev za delo ustavnega sodišča pogaja neposredno z državnim zborom. Tako je ustavno sodišče avtonomen proračunski porabnik, ki je imel na razpolago dovolj sredstev, da je izdal zbirko svojih odločitev, opremil knjižnico in jo računalniško povezal s Strasbourgom.

Nobena dvoma ni, da dr. Peter Jambreč ne bi postal ugleden in ugleden sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice. Blížnjih devet let, kolikor traja mandat sodnika tega sodišča, se bodo gotovo nicali novi kamenčki v mozaiku njegove uspešne kariere. Ker pa ga bo ta funkcija le občasno zaposlovala, bo doma še vedno bdel nad tem, da se bo njegovo ime pojavljalo v javnosti.

Alenka Leskovic

Marko Kočevar

Lepotica in Obratoglavci

«Po njih delih jih boste prepoznali!» Opomba: V primerih, ko se dela zgodovinaročno, jih boste prepoznali po prstnih odtisih. Ko se je oni dan zbrala pred parlamentom skupina obratoglavcev v pohodnih čevljih, primernih za nabiranje gob, in s transparenti, na katerih je poleg udarnih gesel mukalo tudi znamenito karantansko panterjevo govedo, so združeni Slovenci zagnali vik in krik. Napadla jih je Levica, odpevedala se jim je Desnica. Obe pa si univata obraz. Kajti Levica in Desnica sta oče in mati Obratoglavcev. In ker so jih malomarni starši zapustili, jih bomo vzeli v zaščito. Tudi Obratoglavci so bili nekaj nedolžni otroci. Kaj se je zgodilo s teboj, moj mali Obratoglavček? «Tukaj ko je prvič ročice razprl, tukaj sem v radosti plajo vztrepetala: Samo da bi mi zrasi lasje!» Vsi se rodimo kot Obratoglavci. Tudi ti, tisti, ki se rodijo z lasmi, ti pozneje kmalu izpadejo in zrastejo novi. In bolj ko odrasčamo, bolj naša glava goji kulturo, ki se ji pravi lasje. Razvoj pa teče po različnih poteh. Eni se pozneje obrijejo, vendar ostanejo v duši lasati. Temu pravimo, da imajo kosmato vest. Eni so lasati, vendar so v duši popolnoma živijo med nami, da so skoraj naši, in, pomislite, govorijo slovensko! Med stakovoma: Tukaj se govori samo slovensko! In: Tukaj se govori samo nemško! je razlika samo v jeziku. Mišl pa je ista. Tako kot je med tem in onim... Govori srpski, da te razume celi svet! samo nekaj kilometrov Save. Desni pa se jim odpevedajo zato, ker jim bodo prestrašili bogato lasate Obratoglavce, ki tega še ne vedo. Kakšni so starši Obratoglavcev in v kakšnem domu živijo? Na nivoju mesta Ljubljana so njihovi zgleddi takšni: — mestni veljak stoji na stopnišču pred Magistratom, žuga s pestjo proti škofiji in vpije, da je škof podkupljen; — isti mož zahteva, da so na vodilnih mestih slovenskih kulturnih ustanov izključno Slovenci. Izjema naj bi bila samo v primeru, če gre za «svetovno priznanega umetnika» (Razvijamo enačbo do konca: 1 Slovenec = 1 svetovno priznani umetnik.); — minister v vladi prestolnega mesta je znan nasilnež in na javnih mestih klofuta novinarje, ki ne pišejo njemu povšeči (predlagana plemiška naziva: Mali lesnjak ali Veliki mestni klofar); — šef mestne vlade ni sposoben v prostem govoru povedati enega samega stavka, ki bi imel zvezo sam s seboj; — župan prestolnega mesta se ukvarja s tem, ali bo visel v olju na Magistratu ali ne... («Pa na jesih ne pozabi!») In tako dalje. Dom Obratoglavcev je država Slovenija. Državni starši se že nekaj mesecev obnašajo kot otroci, ki ne upa odgovoriti na preprosto vprašanje: Kdo je razbil kontejnerje z orožjem? Vse, kar smo doslej razbrali, je, da ni bil nihče za nič pristojen. Na glas nam razlagajo, da niso pristojni, si na ta način sami dajejo popolne nezaupnice, mi pa ni!

Ko gre za strpnost, za človečnost, je tako imenovana »salama takika«, rezina za rezino, ko je humanizma z vsakim novim ukrepom vse manj, izredno nevarna, ni je pred dobrim letom predsednik avstrijskega Caritas Christian Schüller razlagal, za kaj se ne more strinjati z zaostreno (tukrat sele v pripravi) avstrijsko politiko do tujcev. »Zdaj so na vrsti tujci, jutri bodo domači — najprej starejši, invalidi, pa nezaposleni in tako naprej. Pravzaprav je to že čutili, saj se država čedalje manj zmenja za ljudi, ki so potrebni nenehne nege, pa tudi otroci za svoje starše nimajo časa.«

Danes so neznani storilci v Innsbrucku skoz zapra vrata neke dvorane streljali na jehovovce, zbrane pri verskem obredu. Tri osebe so bile laže, ena pa huje ranjena. Ker je slo očitno za napad na »kolektiv« in ne točno določenega posameznika, policija domneva, da so strelji posledica nedavne smrti deset dni starega dojenčka v linski porodnišnici, ki mu starši jehovovci iz verskega prepričanja niso dovolili zamenjati krvi. Zdej prostore, kjer se zbirajo jehovovci, v Innsbrucku varuje policija. Za ljudi, ki iz prepričanja nečesto imeti nobenega opravka z državo, najbrž precej nadležno, za avstrijsko demokracijo pa je svojevrsten preizkus »velikodušnosti«, kajti jehovovci niso priznana verska skupina.

V pismih bralcev manj radikalni, a vsekakor »pošteni« Avstrijci, dajejo duška jezi, zgražanju, obsodbi, napadom na jehovovce. So domačini že na vrsti? Notranji minister Franz Löschnak, ki so ga Schüller, laične katoliške organizacije, nekatere škofove, zeleni, aktivisti SOS sočlovek, liberalna javnost in celo nekateri iz lastne stranke minule mesece ostro kritizirali zaradi restriktivnega zakona o nastanitvi tujcev, Haider pa pohvalil kot »našega moža v vladi«, je po krajšem premoru spet v središču pozornosti. Tokrat zaradi novega zakona o prijavi biva-lišča, po katerem bi rad od Avstrijcev na ustreznem obrazcu izvedel za njihovo versko prepričanje. Uradno zato, da bi verskim skupnostim olajšal delo pri zbiranju cerkvenega davka, kajti seznanom gospodinjstev, iz katerih je bilo to mogoče razbrati doslej, po davčni reformi ne bo več. Po mnenju kritikov — in te je zdej precej več kot tukrat, ko je slo za tuje — pa gre za nedopustno poseganje v zasebno sfero (drugače: država ne sme na tak način pomagati pri zbiranju davka, ki je povezan z osebnim prepričanjem vsakega državljanca), toliko bolj, ker osnutek istega zakona predvideva tako rekoč prost dostop do podatkov v centralnem računalniku (zahteve ni treba ueteljiti s kazensko- ali civilnopravnimi ali kakšnim drugim razlogom). Löschnak pritiška najverjetneje ne bo držal, v tem primeru je celo Haider proti njemu. Žal to še ne pomeni, da se je direktor Caritas zmoil.

24. septembra 1993 Od državno nadzorovane da javne radiotelevizije je bil naslov letošnjega evropskega simpozija, ki sta ga Mednarodni tiskovni inštitut (ITI) in Avstrijska radiotelevizija (ORF) pripravila na Dunaju. Govor je bil predvsem o tem, kako državnega nadzora osvooboditi

Kako odvreči cigaretno škatlico

AVSTRIJSKI DNEVNIK

ljn parlament, zadostno raven politične kulture, pokončne novinarje, izoblikovano javnost in tako dalje. 30. septembra 1993 Odvreči (prazno) cigaretno škatlico je bilo doslej tudi v Avstriji sorazmerno preprosto opravilo. Na vprašanje kako, sta bila načeloma samo dva odgovora (zmečkano ali nezmečkano), na vprašanje kam pa (bolj ali manj, razen če se človek res ni poživljal na vsa pravila tepega obnašanja) le eden (v koš za smeti). Od jutri pa bodo morali imeti avstrijski kadilci samo za oblasti vsečino odstranjevanje tako drobnega in na videz nepomembnega odpadka doma kar tri posode. Za papir, za notranjo aluminijasto folijo in za pevece ovitek. Poskusi znebiti se nadležne prazne škatlice v skladu z vsemi predpisi na ulici pa bi vsaj s početka moralo prispevati dvigu telesne pripravljenosti kadilca, saj bo moral vzeti pot pod noge in poiskati tri sortirne zabojnike.

Torej, zadeva malce diši po znamenitem samoupravnem vizionarstvu. Napisal zakon, nato pa se čudiš, da se ljudstvo pozviža na njegov svetli cilj ustvariti srečne, enakopravne, vsestransko razvite osebnosti. A očitno niso (bili?) samo komunisti nagnjeni k temu, da v trenutku navdiha spregledajo odvisnost med bitjo in zavestjo, med produktivskimi silami in odnosi. Tudi drugim se to dogaja, po svoje se toliko bolj razumljivo, ker oziroma če niso historični materialisti. Industriji, trgovcem in ljudstvu denimo ukažejo, naj od tega datuma naprej odpadke in smeti sortirajo in spravljajo v sedem, osem, devet različnih zabojnikov, pri

koncu poletja so povzročile, da se je na območju tega dela solnz začela nabirati voda, ki ni mogla takoj odteči. Tudi solinska polja so bila neprimerno poplavljenata. To je povzročilo škodo solinskemu muzeju. Ne samo zato, ker vanj nekaj dni niso mogli obiskovalci. Še bolj zato, ker je voda zalila kavekolivce (bazene) na solinskem fondu, ki ga je muzejski solinar celo zaimo, pomlad in poletje tako pridno pripravljaj. Poplavljenata voda lahko skoraj v celoti izniči ves njegov trud, saj na utrjeno petolo (trdo, glinasto površino, na kateri je mogoče najbolj učinkovito pobirati in grabiti sol) voda nanesa neuporabno blato. Vse priprave terena na solnem fondu je treba začeti znova.

Nekaj takega zdaj čaka muzejskega solinarja, ki mu je vsem zavlptom navkljub ob pomoči prizadevanih piranskih muzealcev minulo poletje uspelo pridelati 120 ton soli. In to čeprav muzejske soline še niso delovale tako, kot bi morale. Delno zaradi še ne oblikovane petole, delno pa zaradi nenehnih težav z vodo — enkrat je je bilo preveč, drugič premalo. Kar nekaj tednov, ko bi lahko najbolj želi, so ostali brez vode. Navzlic zavlptom so pridelali količino, ki bo povrnila vse nastale stroške muzejskih solnih površin in tudi delovanja muzeja. Če bi lahko uredili še en solinski fond in če bi v solinah lahko delali celo poletje, bi imeli celo nekaj čistega dobička.

Seveda je treba pripomniti, da so muzejskemu solinarju kar nekajkrat pomagali tudi zgodovinarji in umetnostni zgodovinarji — zgodovini iz muzeja, ki so kar nekaj poletnih dni pridno pakirali sol v 50-kilogramske polivinilaste vreče. Poleg tega pa muzejski del solin sprva ni bil mišljen kot proizvodni obrat, ki bi moral prinašati dobiček. Toda prilžnost in kupčki nabrane soli so sami spodbudili upravljavce muzeja, da ne bi bilo prav nič narobe, če bi pridnelo sol tudi prodajali. V tem trenutku pa je tak solinski fond, čeprav muzejski, postal majhen, vendar nevaren kamen spotike...

Vse bolj se zdi, da gre do uspehi solinskega muzeja v nos upravljavcu solin — obratu Soline iz podjetja Droga. Kaj kmalu so namreč v muzeju ugotovili, da lahko z lastno prodajo soli brez težav zaslužijo tudi trikrat več od tistega, kar bi jim za sol plačala Droga. Skratka, muzejska, tako rekoč ljubiteljska proizvodnja soli, ki so si jo sprva ob muzeju zamislili le za ponazoritev nekdanjega solinarskega dela, bi lahko kmalu dokazala, da bi bila lahko žetev soli kar donosna dejavnost. In da bi nekateri zasebniki lahko živeli od te dejavnosti, če bi jim država ali občina dala koncesijo in dovolila pridelovati sol tako, kot so včasih mesto, država, občina Piran dovoljevali številnim piranskim solinarjem.

Tako je nujno prišlo do spora med muzejskim »odkritjem« in upravljavci solin, ki so tako ali drugače podedovali državno ali občinsko koncesijo nad solinami in bolj ali manj zivotarjijo na solinskih poljih. Voda, ki je zalila muzejske solinske površine, je spet za nekaj časa preprečila dokazovanje v tej smeri. Solinske bazene bodo morali začeti urejati sko-

bo kupec lahko pustil škatlico od tube zobne paste (ovojna embalaža), za (prazno) tubo (prodajna embalaža) samo pa bo moral poskrbeti sam;

— kdor se za nova pravila ne bo zmenil, bo kaznovan, pri čemer največ 40 tisoč šillingov kazni za posameznike (fizične osebe) nekaj časa ne bi uveljavljali; za podjetja naj ne bi bilo milosti.

In ker škatlica, v kateri so keksi zaviti v posebno folijo, ni ovojna, ampak prodajna embalaža (ker so na njej z zakonom predpisani podatki), škatlica, v kateri so škarje, pa je ovojna embalaža, ker je vrečka, v kateri je čebula, prodajna embalaža, vrečka, v kateri je priložnostni paket z zavitekoma kave in konjaka, pa ovojna embalaža, ker škatlica s kozmetičnim izdelkom ni enaka škatlici z zdravilom (in takšnih primerov je veliko), se bodo kupci in prodajalci kajpak veselo pripravili, kdo mora za kaj poskrbeti. Pripravili se bodo tudi, ker v odredbi piše, da mora prodajalec ovojno embalažo prevzeti le, če v »primerni razdalji« od trgovine ni nobenega ustreznega zabojnika; odredba, sicer zelo podrobna, pojma »primerna razdalja« seveda ne opredeljuje. Zabojnikov pa (še) ni (dovolj) in šele konec prihodnjega leta naj bi jih vseh 350 tisoč stalo v »primerni razdalji«. Morda bo cvecelo tudi denuncianstvo (v nekkih drugih okoliščinah bi se mu reko pripravljavce aboterije), kajti kaj bo lepšega, kot prijaviti konkurenco (ali pa soseda), da vse odpadke meče v en koš.

Da bo zadeva zapletena, je odločna ministrica, ki jo je pri nameranih sankcijah deloma ustavil šele kancler Franz Vranitzky, vedela (navsezadnje imajo Nemci pri podobnem podjetju velikanske težave) in priznala, saj je instaliral rdeči telefon, na katerem lahko vsak (po krajevni tarifi kakopak) izve, kako lahko in mora prispevati k temu, da bo odredba »zažvela v praksi«. Pogum, da bi Avstrijce, že tako ponosne na svojo ekološko zavest, naučila živeti še bolj naravni prijazno, je Raueh-Kallatovi pač treba priznati.

Vojko Flegar

SEČOVELJSKE SOLINE Muzejska sol gre Drogi v nos

Letos julija je Droga v krajinski park Sečoveljske soline naselila 160 tisoč mladice japonskih kozic. Brez ustreznih veterinarskih in drugih solnih oglašij. Sporne japonske kozice so le vrh ledenega gora spopada za ta park. Zadnji dogodki — soline je zaradi neustreznih posegov poplavlila voda — so sprožili jezo še pri upravljavcih solinarskega muzeja.

V najrazličnejših institucijah in občinskih organih je zadnje čase pogosto zaslediti razprave o tem, kdo naj upravlja krajinski park Sečoveljske soline. Skupščina Republike Slovenije je oktobra 1992 sprejela akt o notifikaciji nasledstva konvencije Unesca, s katerim je med drugim prevzela obveznosti, ki izhajajo iz ramsarske konvencije. Ta štiti močvirja (mokrišča), ki so mednarodnega pomena. Slovenija je kot prvo vpisala prav Sečoveljske soline. Medtem ko se posamezniki (posamezne organizacije) tako ali drugače potegujejo za upravljalško funkcijo v solinah, pa se temu parku godi slabo kot že dolgo ne.

Prvi so se pritožili še delavci piranskega muzeja Sergeja Mašera, ki so na območju Sečoveljskih solin uredili enega najzanimivejših slovenskih muzejev na prostem. Septembra bi lahko v omenjenem solinskem muzeju skoraj vsak dan gostili po tri ali štiri avtobuse izletnikov ali solarjev, vendar obisk nekaj dni sploh ni bil mogoč. Slana voda je zalila dostopno pot. Vodni režim je v predelu solin Fontanjice skoraj v celoti porušil. Potem ko so spomlad začeli nesrečno »utrjevati« in na veliko zasipavati čelne solinske nasipe, so povsem zasuli in zaprli kanal Giassi. Pri tem pa niso poskrbeli za pretok vode iz omenjenega kanala. Deževje in visoke plime ob

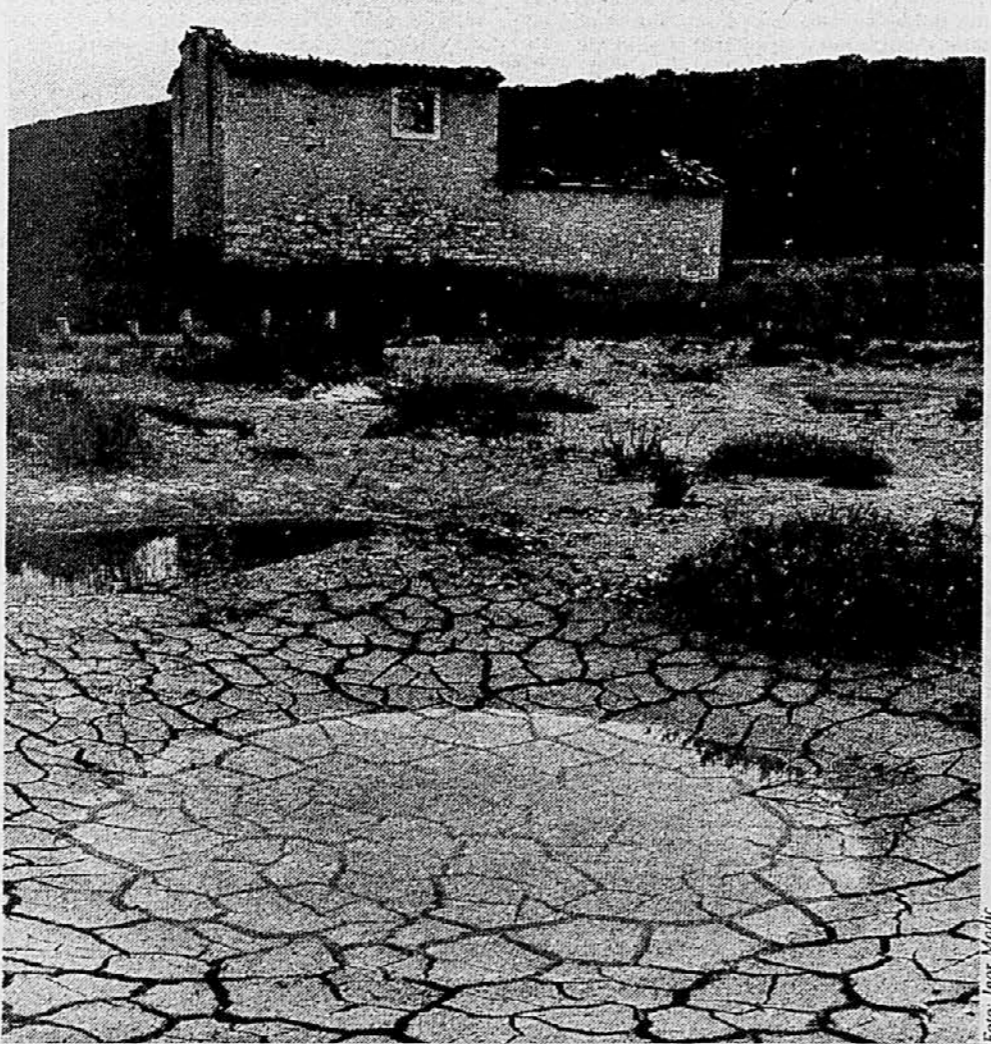

Foto: Igor Matic

